

DET KONGELIGE
FORSVARSDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite

Tidl. ref.

Vår ref.
2012/00949-50/FD I 4/FRI/

Dato

**FORSVARETS PROSESSER KNYTTET TIL VIDEREUTVIKLING AV
FORSVARETS SPESIALSTYRKER**

Jeg viser til brev av 11. juni i år fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vedrørende Forsvarets prosesser knyttet til videreutvikling av Forsvarets spesialstyrker.

Vedlagt følger mine svar på komiteens spørsmål.

Med hilsen

Anne-Grete Strøm-Erichsen

Vedlegg: 1

1. *Statsråden skriver at e-post mottatt 15. februar først ble journalført 30. mai i år. Begrunnelsen er at departementet ville gjøre avsender oppmerksom på at henvendelsen ville bli journalført. Hvilken hjemmel bruker statsråden for å unnlate journalføring i påvente av henvendelse til avsender?*

Som nevnt i mitt brev til kontroll- og konstitusjonskomiteen av 10. juni i år, skulle e-posten av 15. februar blitt journalført da den ble mottatt. Dette ble ikke gjort, og var en feil.

2. *Det er avdekket ytterligere ni e-poster som ikke er journalført i tilknytning til saken. Samtlige av e-postene har avsendere som har protestert på og argumentert mot sammenslåing av spesialstyrkene. Hvordan er dette mulig?*

Innledningsvis vil jeg presisere at det er ni e-poster, inklusive den omtalte e-posten av 15. februar, som har blitt journalført etter departementets gjennomgang av e-poster i denne saken. De aktuelle e-postene gikk til min e-postkonto i departementet. All arkivverdig post skal journalføres. Dette ble ikke gjort i denne saken. Det var feil. Alle de ni e-postene har nå blitt journalført, uavhengig av om de er arkivverdige eller ikke.

Det er ingen sammenheng mellom manglende journalføring og det forhold at avsenderne av e-postene har vært kritiske til prosessen rundt forsvarssjefens fagmilitære råd. Som vist til i svaret på spørsmål syv i mitt brev av 10. juni, har henvendelsene blitt fulgt opp av departementet, slik det allerede er grundig redegjort for i nevnte brev.

Som det også er redegjort for i mitt brev av 10. juni, har det vært gjennomført en rekke møter, besøk, reiser, samtaler mv. med de aktuelle aktørene. Bekymringene knyttet til prosessen rundt forsvarssjefens fagmilitære råd har således vært godt kjent for departementet.

Ved en ytterligere gjennomgang av departementets arkiv, fremgår det at en av de ni e-postene som ble oversendt komiteen, en e-post fra Veteranforeningen for Marinejegerkommandoen av 18. april i år (vedlegg 7 til mitt brev av 10. juni), ble journalført samme dag som den ble mottatt. Denne ble imidlertid journalført på et annet saksnummer.

3. *Statsråden viser til en omfattende formell forankringsprosess. På bakgrunn av den dramatiske kritikken og påstander om uryddighet, løgn, press og trusler underveis i prosessen, er spørsmålet hvordan statsråden har forsikret seg om at beslutningsgrunnlaget reelt har fått frem fagmilitær uenighet?*

Jeg viser til svar på spørsmål seks oversendt i mitt brev av 10. juni. Her er det gitt en bred redegjørelse for både den fagmilitære prosessen som ledet frem til anbefalingene i SOF-studien, hvordan denne prosessen ble gjennomført i henhold til Hovedavtalen, og den oppfølgende politiske beslutningsprosessen forut for regjeringens forslag i Prop. 136 S (2012–2013). Jeg viser videre til svar på spørsmål syv oversendt i samme brev, hvor det fremgår hvordan de aktuelle e-postene med synspunkter mv. på SOF-studien er håndtert og behandlet.

I denne sammenhengen vil jeg spesielt trekke frem oppfølgingen av en e-post fra tillitsvalgte i Marinejegerkommandoen, sendt 13. februar i år. Dette var en oversendelse av de omfattende kommentarene fra Sjøforsvarets tillitsvalgte til Delstudie 1-2-3-4 til SOF-studien. Disse kommentarene mottok arbeidsgruppen 19. desember i fjor, via tjenestemannsorganisasjonene sentralt. Etter avtale med organisasjonene, ble det raskt innkalt til informasjonsmøte iht. Hovedavtalen. Møtet ble avholdt 10. januar 2013, der arbeidsgruppen orienterte om sitt arbeid, og kommenterte innspillene fra tillitsvalgte i Marinejegerkommandoen og andre innspill. Innspillet ble videre saksbehandlet i prosessen som ledet frem til regjeringens forslag i Prop. 136 S (2012–2013) om den videre utviklingen av Forsvarets spesialstyrker.

I sum har den brede involveringen, som er nærmere beskrevet i det refererte svaret på spørsmål seks, håndteringen av de aktuelle e-postene, jf. svar på spørsmål syv, lagt til rette for at ulike synspunkter på de fagmilitære anbefalingene har fremkommet i prosessen. Jeg vil her spesielt vise til at departementet, for å sikre en bred og inkluderende prosess, der ulike synspunkter kunne legges frem, la opp til en saksbehandling som omfattet en rekke møter, besøk, reiser, samtaler mv. med de aktuelle aktørene. Denne omfattende prosessen og involveringen gjør meg trygg på at alle berørte aktører har fått frem sine synspunkter, og gjennom det gitt regjeringen et bredest mulig beslutningsunderlag iht. forslagene i Prop. 136 S (2012-2013). Forslaget som er lagt frem av regjeringen legger til grunn at Marinejegerkommandoen og Forsvarets spesialkommando/Hærens jegerkommando videreføres som egne avdelinger, lokalisert i Bergen/Ramsund og på Rena med felles ledelse i Oslo.

4. *Statsråden skriver i sitt svar dette om det som nå er kjent som «varslersaken»: «Jeg leste det slik at vedleggene var en oppsummering av vårt møte, som gjentok argumentene om bekymring for prosessen, og leste dem derfor ikke grundig nok» Videre at: «Jeg kjente derfor ikke til at ett av vedleggene inneholdt et avsnitt med varsel om påståtte trusler før media kontaktet departementet tre måneder senere, ...»*

Det omtalte vedlegget er delt inn i tre kapitler, hvor overskriften i det tredje kapitlet er «Bruk av usannheter, press og trusler i sluttfasen». Det er ikke nødvendig å lese grundig for å oppfatte innholdet i denne kapitteleverskriften. Leste statsråden vedleggene overhode?

Dersom vedleggene ikke ble lest; mener statsråden at hun utførte sine plikter som statsråd på en tilfredsstillende måte?

Som nevnt i svaret til kontroll- og konstitusjonskomiteen av 10. juni i år, var e-posten fra de tillitsvalgte i Marinejegerkommandoen ventet. Jeg leste og besvarte e-posten samme kveld fra min mobiltelefon for å kvittere for at den var mottatt. Jeg leste den slik at vedleggene var en oppsummering av vårt møte 8. februar i år, som gjentok argumentene fremført i møtet om bekymring for prosessen. Vedleggene ble derfor ikke lest grundig nok. Dette medførte dessverre at påstandene om trusler ikke ble tatt tak i før etter at jeg ble kontaktet av TV2 15. mai, og ble bedt om å kommentere vedleggene.

Det er mitt ansvar som statsråd at arkivverdig post blir journalført og fulgt opp iht. regelverket. Jeg har derfor igangsatt en gjennomgang av rutinene for å sikre at dette ikke skjer igjen.

5. *Statsråden viser til Den særskilte komité som behandlet redegjørelsene fra justisministeren og forsvarsministeren om angrepet 22/7-11. Komiteen ba regjeringen vurdere hvordan MJK kan bidra som strategisk ressurs ved nasjonal krisehåndtering på lignende måte. Er statsråden enig i at anmodningen fra Den særskilte komité ikke legger til grunn sammenslåing av spesialstyrkene?*

Spesialstyrker er en viktig og strategisk ressurs for norske myndigheter. Over tid har Forsvaret utviklet spesialstyrker av meget høy kvalitet, med svært relevante og etterspurte kapasiteter, som også høster stor anerkjennelse blant vår allierte. Spesialstyrkene kan løse hele spekteret av militære spesialoperasjoner, og kan i tillegg bistå politiet i kontraterror. Regjeringen ønsker å videreutvikle spesialstyrkene, slik at vi styrker beredskapen og opprettholder den høye kvaliteten norske spesialstyrker besitter til å løse komplekse og krevende oppdrag.

Jeg vil understreke at regjeringens forslag i Prop. 136 S (2012–2013) ikke innebærer en sammenslåing av spesialstyrkene. For ytterligere å styrke beredskapen i Norge, og for å videreutvikle Forsvarets spesialstyrker, har regjeringen prioritert følgende tre hovedtiltak:

- Marinejegerkommandoen på beredskap for å kunne bistå politiet i løsningen av kontraterroroppgaver.
- Det etableres et felles virksomhetsområde som skal sikre synergier mellom Forsvarets to spesialstyrkeavdelinger.
- Ny bygningsmasse både i Bergen og på Rena til spesialstyrkemiljøet.

Det at Marinejegerkommandoen settes på nasjonal kontraterrorberedskap med virkning fra 1. august 2013 og på anmodning kan bistå politiet, vurderes å være helt i tråd med Innst. 207 S (2011–2012) fra Den særskilte komité. Her bes regjeringen «vurdere hvilke kapasiteter Marinejegerkommandoen kan bidra med som strategisk ressurs ved nasjonal krisehåndtering på lignende måte som Forsvarets spesialkommandos rolle er i dag.»

Beredskapsoppdraget tar først og fremst utgangspunkt i Marinejegerkommandoens maritime spesialkompetanse og kapasitet, men kapasiteten vil også dekke håndhevelsesbistand til politiet på landobjekter. Beredskapen skal ivaretas fra Bergen, og kommer i tillegg til beredskapen som Forsvarets spesialkommando/Hærens jegerkommando ivaretar fra Rena. Tiltaket vil dermed totalt sett styrke Forsvarets evne til å på anmodning bistå politiet i terrorbekjempelse.

Etableringen av et felles virksomhetsområde legger til rette for felles utvikling av spesialstyrkene og synergier mellom de taktiske enhetene (Forsvarets spesialkommando/Hærens jegerkommando og Marinejegerkommandoen) på områder som beredskap, trening og øvelser. De to taktiske avdelingene vil fortsatt være lokalisert som i dag, og opprettholde sin nære tilknytning til forsvarsgrenene. Seleksjon og styrke-produksjon vil foregå i de to avdelingene, som i dag. En felles ledelse vil også styrke evnen til helhetlig prioritering og ressursanvendelse. Tiltaket legger videre til rette for å etablere en helhetlig plan for utvikling av eksisterende og fremtidige materiellsystemer, taktikker, teknikker, og prosedyrer som igjen vil styrke utnyttelsen av de totale økonomiske rammene innenfor drift og investering gjennom felles anskaffelser, effektive driftsløsninger og evne til å tverrprioritere ressursene ved behov. Etablering av et virksomhetsområde vurderes således å være avgjørende for den videre utviklingen av spesialstyrkene.

6. *Bakgrunnen for gjennomgangen av MJK var ønsket om at MJKs evne til å bistå politiet ved store sivile hendelser skulle avklares og tilpasses det behovet politiet har for bistand. I hvilken grad har Forsvaret/departementet involvert politiet, POD, beredskapstroppen eller Justis- og beredskapsdepartementet for å avklare det sivile behovet for slik bistand?*

I Norge er det politiet som har ansvaret for å forebygge og bekjempe terrorhandlinger, med mindre det konstateres å være væpnet angrep. Forsvaret vil kunne ha en bistandsrolle. Instruks om Forsvarets bistand til politiet (bistandsinstruksen) er gjennomgått bl.a. for å forenkle bistandsformene og tydeliggjøre prosedyrer for å sikre raskere innsats i tidskritiske situasjoner. Ny bistandsinstruks ble fastsatt 22. juni 2012.

Regjeringen har også igangsatt et arbeid med å forankre bistandsinstruksen i en ny lov om Forsvarets bistand til politiet, som også vil omfatte Forsvarets selvstendige ansvar for å håndtere luftbårne terroranslag.

Som en del av regjeringens oppfølging av 22. juli-kommisjonens rapport, har det vært en omfattende og tett dialog mellom Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. Justisdepartementet har vært godt orientert om de tiltak som Forsvarsdepartementet har vurdert knyttet til tiltak for videreutvikling av Forsvarets evne til å bistå i sivil krisehåndtering innenfor rammen av det moderniserte totalforsvarskonseptet.

Det har vært regjeringens ambisjon å styrke spesialstyrkenes evne til å bistå politiet som et tiltak etter 22. juli-kommisjonens rapport. Disse drøftingene har justisministeren vært involvert i, og er også omtalt i Meld. St. nr. 21 (2012-2013) Terrormeldingen.

Forsvarets bistand til politiet omtales bredt i Meld. St. 21 (2012-2013). Denne ble behandlet i Stortinget forrige uke, jf. Innst. 425 S (2012-2013). Her fremgår det at regjeringen vil vurdere å gjøre spesialstyrkenes evne til å bistå i nasjonale kontraterroroperasjoner mer robust og fleksibel ved å gi både Forsvarets spesialkommando/Hærens jegerkommando og Marinejegerkommandoen kontraterroroppdrag.

På etatsnivå har det ikke vært direkte involvering fra justissektoren i prosessen som ledet opp mot forsvarssjefens anbefaling, SOF-studien 2013. Dette er en fagmilitær anbefaling som i første rekke omhandler tiltak knyttet til videre utvikling og innretning av Forsvarets spesialstyrker. Evnen til å bistå politiet i kontraterror er en viktig oppgave for spesialstyrkene, herunder har Forsvaret et dedikert oppdrag om å være spesielt forberedt på å bistå politiet i maritim kontraterror. Ved å sette Marinejegerkommandoen på beredskap, gir dette større robusthet og fleksibilitet til håndhevelsesbistand til politiet, og for militære oppdrag. I tillegg har Forsvaret et selvstendig ansvar for å håndtere luftbåren terror.